

ÜNİVERSİTELER İÇİN TÜRK DİLİ

*Engin Yılmaz, Engin Ömeroğlu,
Serhat Demirel, Erol Eroğlu,
Özlem Yahşi, Özlem Düzlü,
Hürdünya Şahan, Şule Ertürk,
Gökhan Ekşi*

İÇİNDEKİLER

1. GENEL DİL KÜLTÜRÜ/ DİL	4
1.1 Dil	4
1.2 Dil ve Tanımı	4
1.3 Dil ve Özellikleri	5
1.4 Dil ve İşlevleri	6
1.5 Dil ve Toplum	7
1.6 Dil ve Kültür	9
1.7 Dil ve Düşünce	11
2. FORM YAZILAR	13
2.1 Öz geçmiş	13
3. YAZIM KURALLARI	16
3.1 Nokta	16
4. OKUMA/ DİNLEME -ANLAMA ÇALIŞMASI	16
4.1 Karanfiller ve Domates Suyu (Sait Faik Abasıyanık)	17
5. Özet	20
6. KENDİMİZİ SINAYALIM (SORULAR)	21
7. KAYNAKLAR	24

2. BÖLÜM*

AMAÇLAR

- *Dil becerilerinden, genel olarak “dil” eğitimiyle ilgili temel bilgileri kavramak*
Dilin özelliklerini,
Dil-toplum ilişkisini,
Dil-kültür ilişkisini,
Dil-düşünce ilişkisini kavramak.
- *Form yazılardan öz geçmişin nasıl yazılacağını öğrenmek.*
- *Yazım kurallarından “nokta”nın yazımını kavramak.*
- *Okuma/ Dinleme- Anlama Çalışmaları ile metnin (KARANFİLLER VE DOMATES SUYU) ana düşüncesini ve metinde geçen yan düşünceleri bulmak.*

ANAHTAR KELİMELELER

- Dil
- Form yazılardan öz geçmiş
- Yazım kuralları (nokta)
- Okuma/dinleme-anlama

İÇİNDEKİLER

DİL > Dilin Özellikleri> Dil-toplum ilişkisi > Dil-kültür ilişkisi > Dil-düşünce ilişkisi
FORM YAZILAR > Öz geçmiş > **YAZIM KURALLARI** > nokta'nın kullanımı >
OKUMA/DİNLEME-ANLAMA ÇALIŞMASI (Karanfiller ve Domates Suyu/Sait Faik Abasıyanık)

---

* Bu bölüm; Dr. Özlem Yahşi tarafından hazırlanmıştır.

GENEL DİL KÜLTÜRÜ

DİL

2.1. Dil ve Tanımı

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş toplumsal bir kuruluştur.

Dil, bir toplumun medeniyet kimliğinin evrimine paralel bir ilerleme gösterir.

Dil, dilimizde iki anlamda kullanılır.

a) Çizgili kaslardan oluşan arka kısmı ile ağız boşluğuna bağlanan hareketleriyle konuşma ve yutmaya yardımcı olan organ.

b) İnsan topluluğuna özgü olan, o topluluktaki bireylerin duygu ve düşüncelerini anlatmak için ve onlarla iletişimi sağlayan sesli veya yazılı göstergeler dizgesi.

Araştırmacılar, dilin farklı yönlerini dikkate aldıkları için farklı görüşler ve tanımlar ortaya çıkmıştır. Bu bakımdan dil ile ilgili kesin ve genelgeçer yargılara dayanan bir yaklaşım pek mümkün olamamaktadır. İnsanlık için varoluşsal bir koşul olan dil üzerine farklı bilim alanlarında araştırmalar, incelemeler yapılmıştır. Başta dilbilimciler olmak üzere, psikologlar, sosyologlar, tarihçiler, antropologlar vb. dilin farklı yönlerine eğilmişlerdir. Öte yandan aileler de dilin edinilmesinde önemli rol oynarlar. Çocukların dili doğru ve sağlıklı öğrenmesinde ailelerin katkısı yadsınamaz.

Diğer canlı türleri arasında da bir dilden daha doğrusu “haberleşme”den söz etmek olasıdır. Ancak, insan dili en gelişmiş bildirişim sistemidir. İnsan dili, özellikle soyutlama yapabilme ve üretkenlik kapasitesi bakımından diğer dillerden ayrılmaktadır. Nitekim, bir dile sahip olan ve bu dili kullanan insan, kavramlar üretir, fenomenler geliştirir. Bilgi, dilde biriktirilir ve dil aracılığıyla aktarılır. İnsan, bazı yetilerle doğmakta ise de, bu yetiler toplum içinde gerçekleşmekte ve gelişmektedir. Bu bağlamda, psiko-sosyal bir canlı olan insan, birincil ve ikincil toplumsallaşma sürecini tamamlamadan, diğer insanlarla etkileşime girmeden dil yetisini tam olarak geliştiremez. Yeryüzünde tek kişinin konuştuğu bir dilin varlığından söz etmek mümkün değildir. Öte yandan sınırlı amaçları karşılamak üzere başka iletişim araçları da kullanılabilir: mimikler, jestler, anlamsız gibi görünen belli sesler, trafik işaretleri vb. Ama bunların hiçbiri, doğal dilin işlevlerini karşılayabilecek durumda değildir. İnsan dili, bağlamın (sosyal, kültürel, iletişimsel vb.) da yardımıyla çeşitli duygu, düşünce,

İstek ve durumların diğer insanlara aktarılmasında aracılık eder.

2.2. Dil ve Özellikleri

İnsan dilinin temel özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

İnsan dili, aynı zamanda sözlüdür. Bilindiği üzere, insan dili doğal yollarla ve sözlü olarak edinilir. Yazı dili edinimi süreci ise, genellikle örgün eğitim yoluyla gerçekleştirilir. Alfabetisi olmayan ve yazıya geçirilmeyen dillerin konuşucuları, okur yazar olmayan insanlar da ana dillerini sentaks yapısına uygun bir şekilde kullanırlar. W. Labov gibi öncü toplum dilbilimciler dilin tek kaynağının yazı dili ve yazı dilinin dayandığı ölçünlü dil olmadığını, sözlü dilin de önemli olduğunu vurgulamışlardır.

Dil yetisi, doğuştandır. Chomsky, Pinker vb. dilbilimciler insanın doğuştan dil yetisine sahip olduğunu savunmuşlardır. Sinir dilbilimi uzmanları, sağlıklı çocukların sosyal etkileşime girerek mutlaka bir dili konuşacaklarını belirtmiştir. Çünkü, konuşma içgüdüünün etkin bir şekilde gerçekleşebilmesi için sosyal çevreye ihtiyaç duyulmaktadır. Yani, sosyal çevre vazgeçilmez bir öğedir.

Dil, toplumsal bir olgudur. Ünlü dilbilimci Saussure, dilin bireysel yönünün yanında toplumsal yönüne de işaret etmiştir. “Dil” ve “söz” kavramsal ayrımını yapan Saussure, dilin sosyal bir fenomen, sözün ise bireysel bir fenomen olduğunu belirtmiştir. Dilin sosyal yönü, yalnızca iletişim işleviyle açıklanamaz. Dilin sosyalliği, dil kullanımı sırasında ortaya çıkan çeşitlenmeler, toplumsal statü ve roller, cinsiyet, toplumsal aidiyet, kimlik, kısacası kültürel değerler dil hakkında ipuçları verir.

İnsan dili, bir dizgedir. Dil ses, kurulum, anlam ve kullanım bakımından birbirleriyle çok sıkı bağlantılarla işleyen düzlemlerden kurulu karmaşık bir dizgedir. Ancak dil, homojen bir dizge değildir. Dil dizgesi, kendi içinde çeşitli alt dizgelerden oluşmaktadır. Dilin başlıca alt dizgeleri şöyle sıralanabilir:

- i) Ses dizgesi,
- ii) Bütün dizgesi,
- iii) Biçim dizgesi,
- iv) Söz dizimi dizgesi,
- v) Anlam dizgesi,
- vi) Kullanım dizgesi.

İnsan dilini, benzer sistemlerinden ayıran bir başka önemli özellik de üretkenliktir.

Ortaya çıkan yeni ihtiyaçları karşılayabilmek için gerektiğinde bir dilde yeni kavramlar, yeni fenomenler türetilir. Bu konuda, bilişim teknolojisi alanında son birkaç yılda yoğun bir şekilde karşılaştığımız sözcükleri örnek verebiliriz. Ancak üretkenlik yalnızca sözcüklerle sınırlı değildir. Diller, sözcüklerin yanında yeni ses, biçim, söz dizimsel kalıplar da üretebilmektedir.

2.3. Dil ve İşlevleri

(Bu bölümü hazırlarken, Veysel Kılıç'ın "Dilin İşlevleri" adlı makalesinden geniş ölçüde yararlandık.)

Bilindiği üzere, dilin temel işlevi iletişimdir. Birçok dilbilimci, felsefeci, kültür ve edebiyat kuramcıları dilin işlevlerini değişik biçimlerde sınıflandırmışlardır. İngiliz dilbilimci Halliday'e göre dilin üç temel işlevi bulunmaktadır:

1. **Düşünsel İşlev:** Göndericinin ya da alıcının gerçek ya da sanal dünyasındaki deneyimlerini düzenler ve anlatır. Bu durumda dil, gerçek ya da varsayımsal kişilere, nesnelere, olaylara, etkinliklere gönderme yapar. Bu işleviyle dil iletinin içeriğine yoğunlaşır ve onu açıklar.

2. **Kişilerarası İlişkiler İşlevi:** Bireyler arasında toplumsal ilişkileri belirlemek ya da sürdürmek işlevidir. Bu işlev seslenme, birisine hitap etme, konuşma biçimini vd. içerir. Bu işlev, toplumsal rolleri içerir.

3. **Metinsel İşlev:** Kendi içinde anlam bütünlüğü ve tutarlılığı olan, kullanıldığında belli bir ortama uygun olan yazılı ya da sözlü metinler oluşturma işlevidir.

Dilin işlevleri üzerine en bilinen tasnif Jakobson'a aittir:

1. **Anlatım İşlevi:** Dilin gönderenin ruhsal durumunu ve tavrını yansıtan işlevidir. Bu işlev, göndericinin duyguları, düşünceleri, öncelikleri, ilkeleri önyargıları ve geçmiş deneyimleri konusunda bilgi verir.

2. **Çağrı İşlevi:** Alıcı kaynaklı ya da alıcıya gönderme yapan işlevdir. Daha çok buyruk verme durumunda ve karşısındakine bir şey yaptırmak amacıyla kullanılır. Bu işlev, daha çok emir ve rica tümcelerinde bulunur. Örneğin: "Kapıyı kapat.", "Size emrediyorum, yerinizde durun."

3. **İlişki İşlevi:** Bağlama gönderme yapan işlevdir. Bu işlev, kişiler arasında toplumsal ilişkilerin kurulmasını, geliştirilmesini ve sürdürülmesini sağlar. Örneğin; mektuplarda kullanılan ve "Sayın" diye başlayan hitaplar ve metnin sonundaki "Selamlar" veya "Saygılar" gibi dilsel kullanımlar ilişki işlevi kapsamında değerlendirilebilir.

4. **Düz anlamsal (göndergesel/betimleyici) İşlev:** Gerçeklik bildiren anlatımlardır. Dilsel bir birim ile dilsel olmayan birimler arasındaki ilişkiyi açıklar. Daha çok dilin kullanıldığı bağlamın koşullarına gönderme yapar. Örneğin, “Dışarıda ısı 25 derecenin üstünde olmalı”. Bu işlev aracılığıyla önermeler ya benimsenir ya da reddedilir.

5. **Üst dilbilimsel (metalinguistic) İşlev:** İletişim kuramında yer alan bileşenlere gönderme yapar; kanal, kod, ileti vd. Dilin, inceleme konusu kimi nesneleri betimlemek için üst düzeyde kullanımını amaçlayan işlevdir. Dilbilimde araştırma konusu olan dilin kendisidir. Öyleyse üst dilbilimsel işlev bizim dilbilimsel deneyimimizi açıklığa kavuşturur ve dilin özellikleri konusunda bizi aydınlatır.

6. **Yazınsal İşlev:** İletim sürecinde dilin yaratıcı ve sanatsal kullanımını içeren işlevdir. Özellikle şiir dilinde sıklıkla başvuru yapılan işlevdir.

2.4. Dil ve Toplum

Dil insanlar arasında anlaşmayı sağlayan bir araç olmanın ötesinde milli/ulusal kimliğin en önemli unsurudur. Aynı dili konuşan insan toplulukları “millet / ulus” dediğimiz en üst sosyal yapıyı oluşturur. Bu bakımdan dil “ulusal / millî kimlik”in en önemli ögesidir. Dilini kaybetmiş uluslar kimliğini de benliğini de kaybetmiş olurlar. Dil birliği şüphesiz milletin en önemli yapı taşıdır. Bu yüzden bu yapı dikkatle korunmalı, dile sahip çıkılmalıdır.

Dil, toplumu birbirine bağlayan doğal bir bağıdır. Bu bağ öyle kuvvetlidir ki insanları tasada, kıvançta, hayalde, sevgide hep bir tutar. Aynı dile sahip insanlar toplumu, toplum da ulusu/ milleti oluşturur. Ulusal/milli kimliğin en önemli bağı ana dildir. Ana dil kimliktir. Kişinin ana dili aynı zamanda kimliğinin, benliğinin, varlığının dilidir. Bu, onun aynı zamanda düşünce dilidir. Bir insan kaç dil bilirse bilsin o insanın düşünce dili tektir; bu da ana dildir.

Dil, toplumla karşılıklı bir etkileşim içindedir. Dilin toplumsal yönünü açıklarken, toplumu ilgilendiren birçok ögenin de dikkate alınması gerekmektedir. Toplumsal statü ve rol, yaş, eğitim seviyesi, cinsiyet vb. ögeler hem bireylerin davranışlarını hem de dil kullanımlarını etkilemektedir. Toplum üretmiş olduğu normlar aracılığıyla dili etkilemektedir. Ayrıca, toplumsal aidiyet duygusu da dile karşı olumlu, olumsuz ya da nötr tutumun geliştirilmesine yol açmaktadır.

Dil kullanımını ve anlam üretimini etkileyen en önemli ögelerden birisi de “toplumsal bağlam”dır. Toplumsal bağlam, iletişim sürecindeki bireylerin ya da toplumsal grupların eğitim düzeyleri, toplumsal statüleri ve rolleri, sosyo-kültürel koşulları, toplumsal güçleri, cinsiyetleri vb. toplumsal ögelerin birleşmesiyle oluşmaktadır. Nitekim, bireyler bulundukları

toplumsal ortama göre farklı dil tercihleri yapabilmektedir. Genellikle resmi ortamlarda, ölçünlü dile başvurulurken resmi olmayan ortamlarda ise yerel değişkelere ve stillere başvurulabilmektedir. Nitekim, iletişimdeki muhatabımızla olan sosyal yakınlığımız sözcük tercihlerimizi etkileyebilmektedir. Örneğin, samimi olduğumuz bir arkadaşımıza “sen” diye hitap ederken, sosyal statüsü farklı, bizden yaşça büyük birisine ya da yeterince tanımadığımız birisine “siz” demeyi tercih ederiz.

Dil ve toplum arasındaki ilişkinin farklı bir görünümü de toplumsal nezakettir. Bilindiği üzere nezaket, disiplinlerarası ve kültürlerarası bir olgudur. Nezaket, insan iletişimindeki temel sosyal kavramlardan birisi olarak kabul edilmektedir. Nezaket, dilin sosyal ve kişiler arası işlevinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Nezaket, Güncel Türkçe Sözlük’te şöyle tanımlanmıştır: “Başkalarına karşı saygılı ve incelikle davranma, incelik, naziklik”. Örneğin, birisinden pencereyi kapatmasını istediğimizde “Lütfen, pencereyi kapatır mısın?” ya da “Lütfen, pencereyi kapatabilir misin?”; “Pencereyi kapat!” ya da “Pencereyi kapatsana!” söylemlerine göre daha naziktir. Kişilerarası iletişimde nazik söylemleri tercih etmemiz, sağlıklı iletişimin ön koşulu olarak kabul edilebilir.

Cinsiyet ve cinsiyet farklılığının davranış biçimlerine ve dile nasıl yansıdığı, toplumun cinslere bakış açısının dilde nasıl gerçekleştiği gibi soruların yanıtı, bir yandan diltoplumbilimsel ve toplumdilbilimsel araştırmalarda kişinin toplumda üstlendiği ya da çevrenin ona yüklediği rollerle ilişkilendirilerek betimlenirken diğer yandan disiplinlerarası araştırmaların ilgi alanına girmektedir. Toplumsal cinsiyet, kadınlar ve erkekler arasındaki toplumsal ve kültürel farklılıklarla ilgili bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet, bireyin biyolojik cinsiyetinin doğrudan sonucu değildir. “Cinsiyetin toplumsallaşması yaklaşımı”, biyolojik cinsiyet ile toplumsal cinsiyet arasında ayrım yapar. Nitekim, bebek ilkin doğuştan getirir, ikincisini ise sonradan geliştirir. Çocuklar, hem birincil hem de ikincil nitelikteki çeşitli toplumsallaşma araçlarının etkisiyle, kendi cinsiyetleriyle uyumluluk gösteren toplumsal normları ve beklentileri içselleştirir. Toplumsal cinsiyet farklılıkları biyolojik olarak belirlenmez, kültürel olarak üretilir. Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, erkeklerin ve kadınların farklı rollere göre toplumsallaştırılmalarından kaynaklanmaktadır. Örneğin, küçük bir erkek çocuğu yaptığı davranıştan dolayı takdir edilebileceği gibi (Aferin, sen çok cesur bir erkeksin!), azarlanabilir de (Erkekler, oyuncak bebeklerle oynamazlar!). Bu olumlu ve olumsuz yaptırımlar, erkek ve kız çocuklarının kendilerinden beklenen cinsiyet rollerini öğrenmelerini sağlayıcı niteliktedir. Sonuç itibarıyla, elde edilen bilimsel veriler, kadınların ve erkeklerin farklı sosyalleşme süreçleri yaşamalarından dolayı farklı dil kullanımları

ürettiklerini ortaya koymaktadır.

2.5. Dil ve Kültür

Ünlü kültür kuramcısı Raymond Williams, kültür terimine dair yüz altmış dört farklı tanım olduğunu belirtmiştir. Parekh kültürü, “Tarih içerisinde yaratılan bir anlam ve önem sistemi, ya da başka bir deyişle, bir grup insanın bireysel ve toplu yaşamlarını anlamada, düzenlemede ve yapılandırmada kullandıkları bir inançlar ve adetler sistemidir. Kültür, insan yaşamını anlamanın ve düzenlemenin bir yoludur” şeklinde tanımlamıştır. Genel olarak kültürün “insanın kendi varlığı üzerinde düşünebilme, doğayı kendi varlığını anlamlandırma becerisi yönünde dönüştürebilme becerisinin sonucunda ortaya çıkan bir simge üretme etkinliği” olduğu söylenebilir. Toplumun edebiyatı, felsefesi, sanatı, tekniği ile birlikte bütün kültürü, düşünceleri, kavrayış biçimi, töre ve görenekleri dille bir bağlılık ve etkileşim içindedir. Kültürü değişen bir toplumun dili de düşüncesi de töresi ve geleneği de değişir. Kültürdeki değişimleri izlemek ve nesnel bir şekilde çözümleyebilmek için kültürü oluşturan bileşenlerin dikkate alınması gerekmektedir. Özellikle modern toplumlarda, kültürel bileşenler içerisinde ayrıcalıklı yer edinmiş olan teknoloji, toplumsal pratikleri değiştirmesinin yanında yaşama dair algı üzerinde de büyük bir etkiye sahiptir. Kültür ve dil arasındaki etkileşim açıklanırken sorulması gereken kritik soru şudur: Hangi kültür ve hangi dil arasında ne tür bir etkileşim vardır? Örneğin, yüksek kültür ve dil arasındaki etkileşim, bizi doğal olarak edebiyat, klasik müzik, opera gibi sanat dallarına götürür. Öte yandan halk kültürü ve dil arasındaki etkileşim açıklanırken, halk kültürünün en tipik örnekleri olan halk türkülerinin ve halk hikâyelerinin çözülmesi gerekmektedir. Kültür de dil de yekpare fenomenler değildir. Değişkenlik ve çeşitlilik göstermektedir.

Dil, bütün kültürel kurumları birbirine bağlayan, kavramları, bilgileri, davranış kurallarını, gelenekleri taşıyan, öteki kurumlarla olan etkileşimiyle “üzerinde uzlaşmış, kendi içinde tutarlı dizge” niteliğine uygun olarak “yapısallık” gösteren tek varlıktır. Dilin bir bütün olarak kültürle olan etkileşimini incelemek yerine, diğer kültürel kurumların her biriyle olan etkileşimini incelemek daha yararlıdır. Çünkü, kültür bu tür etkileşimlerin toplamından oluşan bir bütündür.

Dilin etkileşim içinde olduğu en önemli organizasyonlardan birisi de devlettir. Bir dilin devlet dili olmasıyla birlikte, o dili konuşan toplulukların kültürel özellikleri de devletin yasalarıyla çevrelenir. Bu bakımdan, devlet diliyle kültür arasında etkileşim vardır. Dilleri devlet dili olmayan toplumların, kullanmak zorunda oldukları farklı bir devlet dili dolayısıyla kendi kültürlerinin olumsuz yönde etkilenmesi doğaldır. Devlet dilinin ortak eğitim dili olarak

kullanıldığı bir ortamda, kuşkusuz etkilenme süreci daha da hızlıdır. Bu duruma, Fransa'nın kuzeybatısındaki Bretanya örnek olarak verilebilir. Kendi dillerinde Brais olarak adlandırılan Bretanya halkı, kökenleri itibarıyla Keltt'tirler. Birkaç kuşak öncesine kadar kapalı bir tarım toplumu olarak yaşayan bu toplumun yaşlıları kendi aralarında Bretonca konuşmakta, onların çocukları her iki dili (Bretonca ve Fransızca) bilmekte, 30-40 yaşlarındaki torunları ise yalnızca Fransızca konuşmaktadırlar. Bu son kuşak, tamamıyla Fransızlaşmıştır. Bretonca ancak soyadlarında bir kalıntı olarak yaşamaktadır. Devlet ve dil arasındaki etkileşimde önemli bir husus da, uygulanan dil politikalarıdır. Devletlerin uyguladıkları ılımlı politikalar dil sürdürümüne katkı sağlarken, baskıcı ve asimilasyonist politikalar ise, dil yitimine hatta dil ölümüne neden olabilmektedir. Eğitimi, hukuku, ekonomiyi, sosyal hayatı şekillendiren din, diğer kültürel kurumlarla olan etkileşiminin yanında dil ile de yoğun bir bağlantı içindedir. Din ve dil arasındaki etkileşimi açıklamadan önce, din ve toplum arasındaki bağlantıya dikkat çekmek istiyoruz. Bilindiği üzere din, dayanışmayı ve paylaşmayı üst düzeye çıkardığı için toplumsal kimliğin, özellikle ulusal kimliğin oluşumun da en etkili kültürel kurumlardan birisidir. Vahye dayanan dinler, inançla ilgili öğretilerinin yanında toplum yaşamını düzenleyici prensipler ve yasaklar da içermektedir. Dinin emir ve yasaklarının; adalet, eğitim, evlilik, ibadet, miras, sosyal ilişkiler, ticaret vb. alanlarda uygulanması ile toplumsal hayat şekillenmektedir. Farklı dinlere mensup toplumların kültürleri de din aracılığıyla değişmekte ve bu değişim de kültürün farklı bileşenlerini sınırlandırmaktadır. Ayrıca, dinin ibadetle ilgili pratiklerinin uygulandığı mekânlar da önem taşımaktadır. Mensupları tarafından kutsal olarak kabul edilen cami, kilise, sinagog vb. ibadet mekânları, aynı zamanda bir araya gelme, sosyalleşme ve kültürlenme ortamlarıdır. Çok kültürlü ortamlarda etnik, dinî ve dilsel kimlikler iç içe geçmiştir. Dinî mekânların etnik, dinî ve dilsel kimliğin yaşatılmasında, kültürel birliğin korunmasında hayati önemi vardır. Öte yandan, dinî pratiklerin yerine getirilmesinde kullanılan ortak dil, kimliğin yaşatılmasında da önemli rol oynamaktadır. Müslümanlıkta Arapçanın, Hristiyanlıkta Latincenin ortak dil olarak kullanılması dine dayalı daha geniş insan topluluklarını ortak bir paydada birleştirmektedir. Ayrıca, dinî duyarlılıkların estetik mükemmellik arayışı ile birleşmesi sonucunda hat, tezhip, kâğıtçılık, cilt, ebru vb. çeşitli sanat dallarının oluştuğu ve ortaya şaheser düzeyinde yapıtların çıktığı görülmektedir. Kültürü oluşturan temel kurumlardan olan sanat da dil ile yoğun bir etkileşim içindedir. Sanatın toplumlarda ortaya çıkışı bir yandan dine bağlanırken öte yandan ekonomik eylemlerle de ilişkilidir. Din ve devlet kurumu, geleneklerle birlikte, toplum düzeninde koruyucu ve denetleyici role sahipken, sanat birey gerçeğinin dile getirilmesini sağlaması bakımından önemlidir. Öyle ki, bu niteliğiyle sanat, kültürün bütün kurumlarını, bu kurumlar

arasındaki ilişkileri, etkileşimleri, çatışmaları, insanın bakış açısını açıklayan evrensel bir dildir. Türk edebiyatının arka planında, gelenek, yaşanmışlık ve Anadolu insanının dayanışma ve paylaşma duygusu, kısacası Türk halk felsefesi vardır. Ebru, cilt vb. sanatlar, yalnızca teknik bir iş olarak değerlendirilemez. Bu sanatlar, Osmanlı kültüründeki sonsuzluk algısını yansıtmaları bakımından da önemlidir.

2.6. Dil ve Düşünce

Dil, bir bütün olarak yaşamı (yaşam pratiklerini, yaşam tarzlarını) etkiler ve ondan etkilenir. Yemek yenilen mekânlar, sosyo-ekonomik düzeyle ve bunun gerektirdiği toplumsal sınıfla ilişkilidir. Örneğin, “aşevi-aşhane, esnaf lokantası alt düzeyi; lokanta orta düzeyi; restoran ise üst düzeyi” karşılamaktadır. Sosyo-ekonomik düzeyin bir göstergesi olan statü farklılaşması, barınma ile ilgili mekânlarda da karşılığını bulmuştur. Örneğin, gecekondu, alt düzeyi; daire, ev orta düzeyi; dubleks, köşk, konak, tripleks, villa, yalı üst düzeyi karşılamaktadır. Öte yandan, insanlar alışveriş, dinlenme/eğlenme, temizlik vb. ihtiyaçlarını karşılamak için de farklı mekânlardan yararlanır. Örneğin, “hamam” geleneksel Türk kültürünü yansıtan ortak kullanılan bir temizlenme mekânı iken, banyo, duş hem kişiye özeldir hem de Batı kültürünü yansıtmaktadır. Alaturka tuvalet ve alafranga tuvalet arasındaki ayrım da bu kapsamda değerlendirilebilir. Giyim konusunda da benzer bir durum vardır. Giyim, kimi zaman korunma amacıyla gerçekleştirilen kimi zaman toplumsal normlar ya da yasal zorunluluklar nedeniyle uyulan kimi zaman da estetik anlayış dolayısıyla tercih edilen kültürel bir ögedir. Örneğin, “ceket ve pantolon”, Batılılaşma hareketiyle birlikte kültürümüze girmiştir. “Şapka”, Şapka İnkılâbı’nın sonucunda toplumsal hayatımıza dâhil olmuştur. Kot pantolon (jeans), şort (short), t-shirt vb. küreselleşmenin etkisiyle birlikte yalnızca bizde değil bütün dünyada kullanılmaya başlanmıştır. Düşünce ve dil ilişkisi de, üzerinde durulması gereken konulardan birisidir. Düşünce ve dil etkileşimi üzerine tartışmalar, 20. yüzyılın başlarında Edward Sapir ve öğrencisi Benjamin Lee Whorf ’un öne sürdüğü Sapir-Whorf hipotezi ile ortaya çıkmıştır. Düşünce ve dil ilişkisi kapsamında şu sorular üzerinde derin çözümlemeler yapılmasının faydalı olduğunu düşünüyoruz. “Dil, bilişsel süreçler bağlamında nasıl değerlendirilmelidir? (Dil ve düşünce edimleri, eş zamanlı mıdır, ardışık mıdır?) Ana dili farklı olan kişilerin dünyayı algılama tarzları ve düşünce yapıları birbirinden farklı mıdır? Dil, düşünceden; düşünce, dilden ne ölçüde etkilenmektedir?”. Düşüncenin dili (ya da dilin düşünceyi) şekillendirme potansiyeli üzerine yalnızca dildeki söz varlığını dikkate alarak çıkarımlar yapmanın tespitlerde bulunmanın yeterli olmadığını düşünüyoruz. Algı, dikkat, bellek gibi bilişsel süreçlerin çözümlenmesinin ve diller arası karşılaştırmalı çalışmalardan

elde edilen verilerin düşünce-dil etkileşiminin açıklanmasına katkı sağlayacağını öngörüyoruz. Düşünce ve dil ilişkisinin açıklanmasında, düşüncenin üretimi ve dile getirilme sürecinde; sinir sisteminin işleyişi, beynin yapısı ve işlevleri üzerine elde edilen yeni bulguların katkısı da göz ardı edilmemelidir. Sinir sistemi, iç ve dış ortama ait duyuşal bilgileri alan, işleyen ve bu işlem sonucunda; algı, duygu, düşünce ve davranış yanıtlarını üreten bir sistemdir. Bilindiğı üzere beyin, vücudu çapraz bir şekilde kontrol eder. Beynin sol yarım küresi; dil yetisi, analitik düşünme, matematik yetisi merkezi iken, sağ yarım küre; uzaysal ve mekânsal oryantasyon, yüz tanıma, görsel hafıza, müzik yetisi merkezidir.

FORM YAZILAR

3.1. Öz geçmiş

Özgeçmişler de tıpkı daha önce gördüğümüz dilekçeler gibi form yazılardır. Bazı kuralları vardır. İş başvurularında istenilen en önemli belgelerden biri özgeçmiştir. (Özgeçmiş yerine, son zamanlarda İngilizceden alınan “CV” sözcüğü kullanılır olmuştur. Ancak bu Türkçe adına kabul edilemez bir durumdur; “özgeçmiş yerine “CV” demek yanlıştır.) Özgeçmişin nasıl yazılacağı konusunda çeşitli kaynaklarda farklı farklı örnekleri görmek mümkündür. Özgeçmişin hangi kuruma, şirkete verileceği önemlidir. Şirketin faaliyet alanını önceden bilmek, özgeçmişin içeriğini şirketin durumuna göre düzenlemek gerekir. Bu bakımdan özgeçmişin nasıl yazılacağı önemli bir konu olmakla beraber kesin kalıplaşmış bir şekli yoktur. Özgeçmişin içerikleri değişebilir; hatta bazı şirketlerin kendi hazırlamış olduğu matbu özgeçmişler de bulunabilir. Bir ilaç firmasının tıbbi mümesillik için istediği özgeçmişle herhangi bir şirketin muhasebe bölümü için istenilen özgeçmiş farklı olacaktır.

Özgeçmiş çizgisiz A-4 ebadında beyaz bir kâğıda yazılmalıdır. Kâğıttaki sayfa düzenine dikkat edilmeli; kâğıdın sağından, solundan, üstünden ve altından belli oranlarda boşluk bırakılmalıdır. Özgeçmişin kaç sayfa olacağı hakkında kesin bir sınır da yoktur. Bir akademisyenin iş başvurusu için bir üniversiteye vereceği özgeçmiş birkaç sayfa, hatta sayfalarca olabilir. Zira ilgili akademisyenin özgeçmişinde yazdığı eserler, eserlerin özetleri gibi unsurlar özgeçmişin sayfa sayısını arttırabilir. Özgeçmiş el yazısıyla değil bilgisayar yazısıyla düzenlenmeli, yazı karakteri kolay okunabilir şekilde olmalıdır.

Özgeçmişte olması gerekenler: Özgeçmişte mutlaka olması gerekenler; tarih, imzanız, kartvizitiniz (Ad, soyadı, adres, e-posta ve telefon numaramız), iş deneyiminiz (İş deneyimi yoksa staj yapılan yer ve dönemi) öğrenim durumunuz (Öğrenim durumunda en son mezun olduğunuz okuldan/ eğitim kurumundan başlayarak yazmak gerekir.) Ayrıca almış olduğunuz -varsa- sertifikalar, yazılabilir.

Örnek:

ÖZGEÇMİŞ**Çağrı KUTLU****15.08.2022**

İstiklâl Mahallesi
Çakmak Caddesi
No: 2 SAKARYA
0532-4440565
cagrikutlu@mynet.com

KİŞİSEL BİLGİLER

1960'ta Adapazarı'nda doğdum. Askerliğimi yaptım. Evliyim.

ÖĞRENİM DURUMU

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden 1985 yılında mezun oldum. İlk, ortaokul ve liseyi Akçakoca'da (Düzce) bitirdim.

İŞ DENEYİMİ

MEB'e bağlı Sakarya Teknik Lisesi'nde 1990-1996 yıllarında Edebiyat öğretmeni olarak görev yaptım. 1996- 2000 yılında Özel Çağrıbey Lisesi'nde Türkçe-edebiyat öğretmeni olarak çalıştım. 2000-2008 yıllarında İstanbul Üniversitesi'nde Türk Dili okutmanı olarak görev yaptım.

DİĞER BİLGİLER

İleri düzeyde İngilizce, orta düzeyde Arapça biliyorum. Bilgisayar programlarından ofis ve photoshop programlarını kullanabiliyorum.

MEB tarafından teşekkür ve takdir ile ödüllendirildim. Sakarya'da İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yürütülen Eğitim Programlarını İyileştirme ve geliştirme Projesi'ne katıldım.

“Türkçedeki Dil Yanlışları” adlı 1999 yılında yayımlanmış bir makalem vardır. Sigarayla

Savaşanlar Derneği üyesiyim.

REFERANSLAR

Hikmet ÖZSOY: Özel Çağrıbey Eğitim Kurumları

Genel Müdürü Özel Çağrıbey Lisesi, No: 22,

Gayrettepe İstanbul 0532-5573648

Prof. Dr. Muhsin AKSOY: İstanbul Üniversitesi Rektörü,

Beyazıt/ İstanbul 0555-6395487

Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu teyit eder, saygıyla arz ederim.

İmza

Çağrı KUTLU

15. 08. 2022

ÖZGEÇMİŞ

1960'ta Adapazarı'nda doğdum. İlk, ortaokul ve liseyi Adapazarı'nda bitirdim. Lisans öğrenimimi İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde yaptım. Yüksek Lisansımı Sakarya Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde tamamladım. Doktoramı İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde "Manilerimizdeki Anlam Olayları" adlı teze 1999 yılında verdim. Evli ve iki çocuk sahibiyim.

Adres:**Aktürk GÜVEN**

Sakarya Üniversitesi

Rektörlük Türk Dili Bölümü

Esentepe Yerleşkesi/ Sakarya

05558879633

akturkg@mynet.com

Yukarıdaki özgeçmişten farklı olarak "klasik özgeçmiş" diyebileceğimiz özgeçmiş

şekli de vardır. Bu tür özgeçmiş de yine çizgisiz, beyaz A-4 kâğıdına yazılır.

Bu özgeçmişte kişinin adı, açık adresi ve kısa hayat hikâyesi yazılır.

YAZIM KURALLARI

4.1.Nokta (Bu bölüm hazırlanırken TDK yazım kılavuzundan geniş ölçüde yararlanıldı.)

Duygu ve düşünceleri daha doğru ve güzel ifade etmek, cümledeki duraklamaları belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, vurgulamanın ve tonlamanın nerede yapılması gerektiğini belirtmek üzere noktalama işaretleri kullanılır.

Noktalama işaretlerinden nokta'nın kullanıldığı yerler şöyledir:

1. Cümlelerin sonuna konur: *Türk Dil Kurumu, 1932 yılında kurulmuştur.*
  2. Bazı kısaltmaların sonuna konur: *Alb.* (albay), *Dr.* (doktor), *Prof.* (profesör), *Cad.* (cadde), *Sok.* (sokak), *s.* (sayfa), *sf.* (sıfat), *vb.* (ve başkası, ve benzeri, ve benzerleri, ve bunun gibi), *Alm.* (Almanca), *Ar.* (Arapça), *İng.* (İngilizce) vb.
  3. Sayılardan sonra sıra bildirmek için konur: *3. (üçüncü), 15. (on beşinci); 2. Cadde, 20. Sokak, 4. Levent vb.*
  4. Arka arkaya sıralandıkları için virgülle veya çizgiyle ayrılan rakamlardan yalnızca sonuncu rakamdan sonra nokta konur: *3, 4 ve 7. maddeler; XII – XIV. yüzyıllar arasında vb.*
  5. Bir yazının maddelerini gösteren rakam veya harflerden sonra konur:

I.	1.	A.	a.
II.	2.	B.	b.
  6. Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur: *29.5.1453, 29.X.1923 vb.*
- UYARI:** Tarihlerde ay adları yazıyla da yazılabilir. Bu durumda ay adlarından önce ve sonra nokta kullanılmaz: *29 Ekim 1923*
7. Saat ve dakika gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur: *Tren 09.15'te kalktı. Toplantı 13.00'te başladı.*
  8. Kitap, dergi vb.nin künyelerinin sonuna konur: Ahmet B. Ercilasun, *Başlangıçtan Günümüze Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2008.
  9. Dört ve dörtten çok rakamlı sayılar sondan sayılmak üzere üçlü gruplara ayrılarak yazılır ve araya nokta konur: *1.000, 326.197, 49.750.812 vb.*
  10. Genel ağ adreslerinde kullanılır: *https://sakarya.edu.tr.*
  11. Matematikte çarpma işareti yerine kullanılır: *4.5=20, 12.6=72 vb.*

OKUMA/DİNLEME- ANLAMA ÇALIŞMASI

5. Aşağıdaki metni okuyun/dinleyin ve metinle ilgili sorulara yanıt verin.

KARANFİLLER VE DOMATES SUYU

Küçük bir çam ormanı. Vakit sabah. Arı, sinek, kuş sesi. Bir siyah gözlükten görülen yerde ve ağaçlarda güneş parçaları. Sonra uzak, göğün, kendi renginden biraz daha koyu kıyılara giden hudutlu bir deniz... İşte böyle bir yerde köyün insanlarını düşünüyorum. Kitaplar, bir zaman bana, insanları sevmek lazım geldiğini, insanları sevince tabiatın, tabiatı sevince dünyanın sevileceğini, oradan yaşama sevinci duyulacağını öğretmiştiler. Hayır, şimdi insanları, kitapların öğrettiği şekilde sevmiyorum. Kitaplar dediğime bakıp da büyük ilmi kitaplar, yahut da dört meşhur kitaptan birisini okuyup iman ettiğim sanılsın. Şiirler, romanlar, hikâyeler, masallar bana bu ilmi tahsil ettirmişlerdir. Beyinin vapurdan iner inmez çantasını kapam uşaktan iğrenmemeyi, sabahleyin altı buçukta tabiatla kavga için sokağa fırlamayan adamın çalışmadığını kendi kendime öğrendim. Ama şu sabahleyin altı buçukta tabiatla kavga için sokağa fırlamayan adam, isterse akşama kadar insanları aldatmak için didinsin. Kaç para eder! Gözümde, milyonu olsa da, kalp para ile metelik etmez. Şimdi artık kimi sevdiğimi, kime saygı duyduğumu biliyorum. Günlerden beri kafamı bir adam kaplıyor (işgal ediyor dememek için). Köyde ona, “Kör Mustafa” derlerdi. Bir gözü sola doğru biraz kaymıştı. Sağ tarafının beyazı ile göz kapağı arasına ciğer kırmızısı bir et parçası oturmuştu. Böyle mi doğmuştur? Yoksa çocukken bir şey mi batmıştı?... Bu arızalı göz, öteki gözden daha parlaktır, daha siyah, daha canlı, daha zekidir. Bana, bir kamburu hatırlatıyor bu göz; tuhaf değil mi? Bir kambur insan çirkindir ama, bütün kamburlar iyi yürekli, sevimli insanlardır. Arkadaş canlısıdır, şendirler. Ne severim kamburları!... İşte, Kör Mustafa’nın bu gözü de bir kambur insanın ruh haletini içine sindirmiş, şıkır şıkır, pırıl pırıl, sevimli, çapkın, canlı bir gözdür. Öteki doğru dürüst göz, onun yanında, mahcup, sönük, tatsız tuzsuz, pek de kibirlidir. Kör Mustafa, bahçelerde çalışır, gündeliğe gider, sarnıç sıvar, dam aktarır, kuyu kazar... Bizim köyün lodos tarafı gayri meskundur. Orada fundalar, yabani meşe palamutları, kocayemişler, çalı süpürgeleri bir türlü ağaç haline gelmeden, ama ağacı taklit edercesine gelişir, birbirinin içine girmiş yaşarlar. Bütün bu fundalıklar Fino kilisesinin malıdır. Kocaman, kirli sakallı, cin gibi bir papaz fundalıklar “bizimdir” diye, arada bir dolaşır. İsteyen olursa ucuza kiraya verir. Ama kimse kiralamaz. Çünkü, orman memuru buraları, Orman Kanunu gereğince orman addeder. Aralarında üç beş ufacık çam ağacının boğulduğu yabani, cüce, oduna bile gelmez çalı çırpı; orman memurunun, Orman Kanunu sayesinde mes’ut yaşar. Kör Mustafa nasıl becerdi bilmem... Denize diklemesine inen bu çalılığın bir kısmını ne pahasına ayıkladı, biliyor musunuz; tırnakları pahasına. O çalı çırpının sere serpe geliştiği, bu denizlere diklemesine inen toprak öyle taşlık, öyle taşlıktı ki... Sonra Mustafa gündüzleri başka yerde çalışmak zorundaydı. Akşam olunca çalıların arasına sakladığı kazmasını alıyor, gün ağarınca kadar söküyor, koparıyor, kazıyordu. Kazdıkça kaya, kazdıkça taş. Bütün bir yaz, bütün bir kış, orman memurunun tazyiki, çalı, palamut, defne, kocayemiş, diken, ot, kök ona karşı koydular. Bu korkunç mücadeleye üç evlek toprak

İçin Mustafa'dan başka bizim köyde kimse girişemezdi. Kaya bitip de yumuşak, esmer, pembe bir funda toprağı bir karış meydana çıkınca bir meşe palamudunun korkunç yılan gibi kökü önüne çıkardı. Onu sökünce, orman memurunu karşısında bulurdu. O gidince, zehirli bir diken başparmağını şişirirdi; kazma körlenir, kürek bulamaz, taş dağ gibi yığılırdı. İnsan büyüklüğünde bir kaya, yumuşak toprağın üstünde, altındaki bir insan büyüklüğünde cüssesini hiç belli etmeden yosunlu yüzüyle dikilir. Ormanları, tırnakları, ayakları, göğsü, sırtı, bütün kuvvetiyle dayanır, onu yener, yıkar. Kazma iş görmediği zaman yumruğu, yumruğu yetmediği zaman parmakları, parmakları kalın geldiği zaman tırnakları ile toprağı tırmalardı... Bir sonbahar günü baktı ki, küçük çam ağaçları filizi, körpe diken yapraklarıyla, üç beş kocayemiş çingil çingil yemişleriyle yer yer esmer pembe, kül rengi toprağa saye salar. Biz görenler: - Bakarsan bağ, bakmazsan dağ olur, dedik. Bilmedik ki dişle, tırnakla, kanla, canla tabiat denilen canavarı yenmek lazımdır. Bendeniz bu mücadeleye şahidim. Mustafa'nın kör gözünün, hiddetten ala bulandığı günleri hatırlıyorum. "Hay arslan Mustafa", der; uzakta bir çam gölgesinden korkunç kavgayı seyredirdim. Bu kavga, Romalı esirlerin arslanla dövüşmesinden şu itibarla farklı idi ki, Romalı esir, arslana bir çeyrek saat içinde yeniliyordu. Mustafa, ejderhayı bir sene içinde, bazen ümitsizlikten, bazen ümittten yeniliyordu. Bir sabah her zamanki çamın altına vardım ki, bir köylü kadın, üç yarı çıplak çocuk garip birtakım taşlar, tahtalar, saçlarla bir şeyler yaparlar. Bu, her tarafından poyraz, lodos, gündeğusu, keşişleme, yıldız, karayel rüzgarı giren bir evdi. Mustafa arkasına yeşiller giymiş güçlü kuvvetli bir kadın takmış, üç evleğine çizgiler, ocaklar açıyordu. - Arslan Mustafa, dedim, su buldun mu, su? - Deniz kıyısında eski bir kuyu vardı. Tuzlu bir parça ama, idare edeceğiz. Şuraya bir sarnıç kazabilsem... Onu gördün mü toparlanıyor; hayret, sevgi ve saygı ile bakıyorum. Koca yaylamızın üzerinde böyle milyonlarca insan bulunduğunu düşünüyorum. Yine dünya yuvarlağı üzerinde böyle milyonlarca insanın tırnakları, nasırları, çirkinlikleri, tek gözleri, tek kollarıyla, bir ejderha ile kavga etmek için bekleştiklerini düşünüyorum. Küçük hanımlar! Bugünlerde bir gün nişanlınız size koyu al renkli karanfiller gönderecektir. Dikkat edin, belki Mustafa'nınkilerdir. Küçük beyler, domatesler göreceksiniz çarşıda. Elmalar, ferik elmaları gibi kokulu, şekerli, tatlıdır. Keserseniz içinde çekirdekleri altın gibi parlar. Belki de lokantada bir gün şişelere doldurulmuş bir domates suyu içersiniz ve tadını fevkalade bulursunuz. Yunan tanrıların ölmemek için içtiği nektar lezzetini damağınızda hissedersiniz, emin olun ki Mustafa'nın domateslerinden bir tanesi, içtiğiniz suya katılmıştır.

SIRA SİZDE

Metinle ilgili aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

SORULAR

1. Kör Mustafa'nın fiziksel özellikleri nelerdir? Kör Mustafa'nın fiziksel özellikleri arasında en dikkat çekici olanı hangisidir? Bu özelliğin hikâyenin kurgusundaki önemini açıklayınız.
2. Kör Mustafa'nın karakter özellikleri nelerdir? Mustafa'nın başarıya ulaşmasındaki en önemli karakter özelliği hangisidir? Açıklayınız.
3. Kör Mustafa, hangi işlerde çalışmıştır? Bu kadar yoğunluk arasında başarıya nasıl ulaşmıştır? Tartışınız.
4. Mustafa, mücadelesinde hangi zorluklarla karşılaşmıştır? Kısaca belirtiniz.
5. Yazarın yerinde olsaydınız, hikâyenin başlığını ne koyardınız? Nedenini açıklayınız.

ÖZET

Birinci bölümde, *Genel Dil Kültürü* başlığı altında **DİL**'in tanımı ve özellikleri üzerinde duruldu. **Dilin**; insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş toplumsal bir kuruluş olduğu vurgulandı.

Yine bu bölümde *Form Yazılardan Öz geçmiş* gösterildi. Özgeçmişler de tıpkı daha önce gördüğümüz dilekçeler gibi yazılan form yazılardır.

Ayrıca *Yazım Kurallarından Nokta*'nın kullanıldığı yerler belirtildi.

Okuma/dinleme-anlama çalışmasında Sait Faik Abasıyanık'ın **Karanfiller ve Domates Suyu** hikâyesi işlendi. Hikâyenin ana düşüncesi ile yan düşünceleri buldurmaya yönelik sorular soruldu.

KENDİMİZİ SINAYALIM

1) Aşağıdakilerden hangisi dilin özelliklerinden biri değildir?

- a) Dil bir anlaşma aracıdır.
- b) Dil bir kurallar dizgesidir.
- c) Dil kültürün aynasıdır.
- d) Dil doğal bir araçtır.
- e) Dil düşünceyi etkilememektedir.

2) Aşağıdakilerden hangisi toplumsal yaşamın dile yansımaları gösteren bir örnek değildir?

- a) Türkçede akrabalık bildiren isimlerin fazla olması
- b) Japoncada saygı sözlerinin çok çeşitli olması
- c) Bazı dillerde belli alanların diğerlerine göre daha ayrıntılı adlandırılması
- d) Bazı dillerde statü bildiren hitap sözlerinin çeşitli olması
- e) Diller farklılaştıkça düşünme biçimleri de farklılaşmaktadır.

3) Sanılanın aksine diller arasında, devlet sınırlarına benzer kesin sınırlar yoktur ( )

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yere hangi imlâ (yazım) işareti gelmelidir?

- a) (;) b) (,) c) (?) d) (.) e) (!)

4) Özgeçmiş hazırlanırken aşağıdaki ilkelerden en uygunu hangisidir?

- a) Kişinin güçlü yanları tümüyle sıralanmalı.
- b) Kişinin güçlü ve güçsüz yanları dengeli olarak sergilenmeli.
- c) Özgeçmiş el yazısı ile yazılmalı.
- d) Başvurulan iş ile ilgili olarak, kişinin en güçlü yanlarını sergilemeli.
- e) İşvereni etkileyebilmek için, gerektiğinde, yeterlikler biraz abartılarak yazılmalı.

Çözüm: Doğru cevap D seçeneğidir.

5) Aşağıdakilerden hangisi dilin işlevlerinden birisi değildir?

- a) Kurgusal işlev
- b) Çağrı işlevi

- c) Yazınsal işlev
- d) İlişki işlevi
- e) Anlatım işlevi

YANIT ANAHTARI

1-e, 2-c, 3-d, 4-d, 5-a

KAYNAKLAR

- Akarsu, Bedia (1998). *Dil-Kültür Bağlantısı*. 3. Baskı. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Akerson, Fatma Erkman (2000). *Türkçe Örneklerle Dile Genel Bir Bakış*. 1.Baskı. İstanbul: Multilingual.
- Demir, Nurettin; Emine Yılmaz (2009). *Türk Dili Yazılı ve Sözlü Anlatım*. 1. Baskı. Ankara: Nobel Yay.
- Demir, Tufan (2004). *Türkçe Dilbilgisi*. Ankara. Kurmay Basım Yay.
- Editörler: Prof.Dr. Betül Çotuksöken, Prof.Dr. Güncel Önkol, *Felsefe Söyleşileri XI-XII Dil Felsefesi/Sanat Felsefesi*. Maltepe Üniversitesi Yayınları, Ocak, 2022.
- Editörler: Prof.Dr. Muhsin MACİT Dr.Öğr.Üyesi Serap Cavkaytar, *Türk Dili-I*, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3178, Açıköğretim Fakültesi Yayını, No: 2069, 2015.
- Editör: Suğur, Nadir (2017). *Sosyolojiye Giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yay.
- Ercilasun, Ahmet B. (2008). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*. Ankara: Akçağ Yay.
- Erdem, Mehmet Dursun; Mustafa Karataş (2015). *Yeni Türk Dili*. 1.Baskı. Ankara: Maarif Mektepleri.
- Ergin, Muharrem (1962). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yay.
- Gerçek, Rıza (1993). *Tıp Öğrencileri İçin Türk Dili Dersleri 1-2*. İstanbul: İ.Ü. Basımevi ve Film Merkezi.
- Gülensoy, Tuncer (1998). *Üniversiteler İçin Türkçe El Kitabı*. 3. Baskı. Kayseri: Kıvılcım Yay.
- Karaağaç, Günay (2008). *Dil Tarih ve İnsan*. İstanbul: Kitabevi.
- Köksal, Aydın (1980). *Dil ile Ekin*. Ankara: TDK Yay.
- Parekh, Bhikhu (2002). *Çok Kültürlülüğü Yeniden Düşünmek Kültürel Çeşitlilik ve Siyasi Teori*. (çev.Bilge Tanrıseven). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- TDK Sözlük (<https://www.sozluk.gov.tr>) (Erişim tarihi: 15.08.2022).
- TDK Yazım Kılavuzu (<https://www.tdk.gov.tr/tdk/kurumsal/yazim-kilavuzu/>) (Erişim tarihi:15.08.2022).
- Yılmaz, Engin (2021). *Toplum ve Dil (Dil Toplumbiliminin Temel Kavramları-Kuramları ve Sorunları)*. 1. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.